

Mercaders de la salut

La detenció el febrer passat del propietari i de la cúpula directiva de Vitaldent ha fet aflorar els perills del model mercantilitzat que segueixen moltes clíniques dentals de l'estat. Un patró que, segons el gremi d'odontòlegs, persegueix objectius purament econòmics i oblida la salut dels pacients. La regulació, confusa i poc restrictiva, ha propiciat la proliferació d'una bombolla dental que ha començat a esclatar.

Reportatge d'Àstrid Bierge

A Catalunya, el 30% de les clíniques dentals pertanyen a cadenes de grans marques. D'aquestes clíniques provenen el 80% de les reclamacions que rep el Col·legi Oficial d'Odontòlegs i Estomatòlegs de Catalunya (COEC). La majoria, ens explica el president, Antoni Gómez, són de tipus econòmic. Per exemple, els pacients han pagat un tractament i no s'ha completat. No debades aquestes empreses tenen convenis amb els bancs perquè als pacients se'ls financï el tractament. Aquest sistema permet que puguin fragmentar en quotes mensuals uns pagaments sovint costosos que molts no podrien pagar de cop, però

alhora els lliga a una entitat financera totalment aliena a la pràctica odontològica.

“No es pot calcular el temps que durarà un tractament ni fer un pressupost tancat des de l'inici, són processos dinàmics en els quals els factors biològics tenen un paper molt important. El tractament s'ha d'anar adaptant al desenvolupament individual de cada pacient”, alerta Gómez. A més, el fet que les clíniques cobrin de cop un tractament que encara no han realitzat, ha demostrat ser molt perillós. Moltes d'aquestes clíniques viuen de les primeres visites i, un cop tenen els diners a la saca, abandonen el pacient. Hi ha moltes denúncies

en aquest sentit. “Per exemple, el pacient ha pagat sis implants i al final només li'n fan tres”, explica Gómez. Al recent reportatge “La bombolla dental”, del programa de TVE *Teleobjetivo*, un afectat de les clíniques iDental –una marca actualment en plena fase d'expansió–, explica que està pagant al banc una factura de 2.000 euros per un tractament que està a mitges. L'han deixat amb els monyons dentals i fa mesos que espera les fundes. Segons explica, s'ha presentat tres cops a la clínica per protestar i els tres cops li han dit que aquella mateixa tarda li trucarien per donar-li cita.

José Luis Maldonado, advocat expert en negligències odontològiques, ens

A l'esquerra, imatge d'una campanya del Col·legi d'Odontòlegs de Santa Cruz de Tenerife que busca conscienciar els ciutadans davant les clíniques dentals presumptament *low cost*. La fallida de Funnydent (a sota) ha deixat un miler de pacients amb el tractament a mitges.

diu que sovint els seus clients han rebut “allargues” de les clíniques dentals, que els anul·len les cites o actuen amb desídia. “Moltes de les denúncies que presentem són per manca de seguiment del tractament. Si es posen implants a un pacient amb una malaltia periodontal i no se’n fa un bon seguiment, els bacteris poden acabar menjant-se els implants igual que s’havien menjat les dents naturals”. Els pacients acaben perdent els implants que han pagat i, a més, s’han de sotmetre a un nou tractament per arreglar la desfeta i quedar-se igual que abans de començar. Segons Maldonado, els pacients triguen molt a denunciar aquestes males pràctiques.

“Encara que vegis que alguna cosa va malament, si el metge et diu que tot va bé, hi confies. A més, com que ja has pagat, no vols anar a un altre metge. Al final, quan veuen que cada cop els fa més mal, que els cauen les pròtesis i que la clínica no els ho arregla, alguns pacients prenen la decisió d’iniciar tràmits judicials. Però poden passar tres anys des de l’inici del tractament, i estic convençut que molta gent no ho denuncia mai”.

Quan les clíniques fan suspensió de pagaments i tanquen, els pacients es queden penjats. El banc, naturalment, continua cobrant el crèdit cada mes. És el que ha passat amb la fallida de Funny-

dent, que al gener va tancar tots els seus centres –set a Madrid i dos a Catalunya. Més de mil persones s’han quedat amb el tractament a mitges i sense accés al seu expedient mèdic. Els treballadors també s’han vist al carrer d’un dia per l’altre, i molts d’ells fins i tot tenien sous pendents de cobrar.

Segons Gómez, president del COEC, és molt important anar a un dentista de confiança: “Un dentista pot tenir problemes i tancar la clínica, però un professional respon davant dels seus pacients perquè no hi té una relació mercantil. Una empresa, en canvi, no adquireix un compromís ètic amb els pacients, a qui només veu com a clients”.

El febrer passat la policia va detenir la cúpula de Vitaldent per un presumpte delictes d'estafa. Malgrat que la llei prohibeixi utilitzar personatges famosos per publicitar serveis sanitaris, les cadenes de clíniques dentals ho fan habitualment, com veiem a la fotografia de baix a la dreta.

→ 'Low cost'?

El gremi d'odontòlegs, amb un argumentari molt unificat arreu de l'estat, denuncia constantment les pràctiques enganyoses de les clíniques mercantilitzades. Critiquen les tècniques de màrqueting que utilitzen per captar clients. "No és normal que t'obliguin a signar un contracte de finançament avui mateix perquè demà ja no s'hi podrà aplicar el descompte, com si t'estiguessis apuntant a un gimnàs. No és normal que un comercial et vengui un tractament sense que un dentista t'hagi visitat. No és normal que t'ofereixin un implant amb garantia de per vida, perquè encara que el producte tingui una garantia de fabricació, no es pot saber com respondrà un pacient a una intervenció quirúrgica", alerta Gómez.

Segons el gremi, les grans marques inflen els pressupostos per després poder aplicar descomptes exagerats. L'empresa iDental, que té com a lema "Dentistes amb cor", presumeix de donar una assistència dental social a través d'unes "ajudes" que van del 60% al 100%, depenent de la situació econòmica dels pacients. A la clínica que tenen a Barcelona parlem amb una senyora que s'hi està tractant.

—M'han donat una ajuda del 70%. La factura pujava a deu mil euros i només n'he de pagar tres mil.

—Però com sap que el pressupost era adequat?

—Ah, no ho sé... Però això és de l'Estat.

—No, senyora, és una clínica privada.

—I d'on treuen les subvencions?

—No són subvencions. Ningú sap d'on vénen els diners d'aquestes presumptes ajudes...

A banda d'assegurar que els descomptes estratosfèrics només es poden fer si abans s'ha inflat el pressupost, els col·legis d'odontòlegs afirmen que sovint aquestes clíniques sobretracten els pacients per poder cobrar-los més. Per exemple, en principi, un dentista sem-

EFE

pre ha d'intentar salvar les dents naturals del pacient, però és clar, si s'extrauen per posar-hi implants, se'ls pot cobrar molt més. "A Funnydent treien les dents a la gent sistemàticament per posar implants", diu Gómez. Al reportatge de Telesubjetivo, una senyora d'Elx explica que va anar a iDental per arreglar-se un pont i que li van acabar extraient totes les dents superiors. Un altre afectat de la clínica d'Elx relata que va negociar el pressupost amb el comercial: si pagava mil euros en metàl·lic en aquell mateix moment, li descomptaven mil euros del pressupost total.

Per combatre les trames d'aquestes clíniques de fals *low-cost*, el gremi sovint recorda que la seguretat social cobreix les revisions bucodentals. Per tant, es pot tenir una opinió professional gratuïta per contrastar el diagnòstic i el pressupost d'una clínica privada.

Legalitat laxa

L'Estat espanyol té la legislació més per-

missiva d'Europa pel que fa a la publicitat de productes i serveis sanitaris. La normativa és confusa i s'aplica amb molta disparitat. De vegades ni tan sols s'aplica. Per exemple, un reial decret prohibeix la publicitat o promoció de productes o mètodes amb pretesa finalitat sanitària que proporcionin seguretat de curació certa o que pretenguin aportar testimonis de professionals sanitaris, famosos o pacients com a mitjà per induir al consum. En canvi, personatges famosos com Jesús Vázquez, Andrés Iniesta i Xavi Hernández han fet anuncis de clíniques dentals.

Segons el gremi, tampoc s'aplica la normativa general contra la publicitat enganyosa, que pot ser especialment perjudicial en el terreny sanitari. "Es fan moltes campanyes esquer. Anuncien implants a 200 euros, aquest és el titular, però no diuen que després cal col·locar-los i fer-ne un seguiment", adverteix Gómez. "Hi ha coses que no es poden utilitzar per decantar l'opinió d'un pacient

perquè no és un client. Tenim els millors professionals, diuen els anuncis. Què vol dir això? Els millors professionals del barri, de la ciutat, del món?”. Gómez també denuncia que una marca pugui anunciar que fa “odontologia solidària”, referint-se a iDental, una empresa que en els vídeos corporatius utilitza la veu de l'actor que dobla a House, el popular metge de la sèrie de televisió. “És evident que qui té més diners per gastar en publicitat té més pacients. I això no pot ser perquè estem parlant de salut. Cal prohibir-la, així el mercat es regularà pel boca-orella, que és com tradicionalment els professionals de la salut s'han nodrit dels seus pacients”, argumenta Gómez.

Neus Rams, directora general d'Ordreació Professional i Regulació Sanitària de la Generalitat de Catalunya, ens explica que els centres sanitaris només poden incloure en la publicitat allò que tenen autoritzat. Però el Col·legi d'odontòlegs precisament reclama que aquesta normativa és massa permissiva i que sovint ni tan sols s'aplica. Pel que fa a la publicitat enganyosa, si bé Rams reconeix que cal una regulació més específica, ens explica que el Departament de Salut no té competències en aquest terreny. “No és un problema sanitari, és un problema d'activitat comercial i, per tant, és competència de Consum. Ho hem de treballar conjuntament, hem tingut converses però no podem dir que tinguem un treball avançat”.

Segons fonts jurídiques consultades, si un col·legi denuncia una publicitat enganyosa, el jutge pot acabar fent que es retiri, però mesos després que s'hagi emès. Hi ha una manera molt més efectiva de combatre aquesta publicitat. En el cas concret dels serveis sanitaris, asseguruen les fonts, la vulneració de la normativa de publicitat es pot arribar a considerar una infracció de la regulació sanitària. En aquest cas, l'administració té potestat per sancionar l'empresa amb una multa o fins i tot tancant les clíniques. Fa anys que els col·legis de tot l'estat reclamen no sols una modificació de

la normativa sinó també un control real per part de l'administració.

Hi ha un altre dèficit legislatiu que ha permès la proliferació d'aquestes clíniques amb dinàmiques purament empresarials. A l'Estat espanyol, llei en mà, el titular d'una clínica dental només pot ser un dentista o una societat professional, però una esquadra legal permet que, a la pràctica, qualsevol persona pugui obrir una clínica. Segons la llei de societats professionals, si es volen desenvolupar conjuntament activitats que requereixin una titulació, cal que com a mínim el 51% del control de la societat la tinguin persones amb aquesta titulació. El preàmbul de la llei, però, exclou de la normativa les societats intermediadores –que no estan jurídicament definides en cap altre punt de la legislació. La funció d'aquestes societats és la de facilitar tràmits i gestions als professionals que presten un servei concret. Les cadenes de clíniques dentals, amb propietaris i franquiciats aliens a la professió odontològica, sempre es constitueixen com a societats intermediadores.

Els col·legis odontològics de l'estat reclamen un model com el de les farmàcies –que només poden ser propietat d'un farmacèutic– per evitar la mercantilització de la salut bucodental. Segons Neus Rams, però, el model de les farmàcies és ara molt qüestionat a nivell europeu. “La filosofia europea prioritza la llibertat d'establiment i la llibertat de comerç. El que vol la UE és eliminar les restriccions a la lliure instal·lació dels professionals”. Si bé la directriu europea sobre serveis estableix aquests preceptes, l'article segon n'exclou “els serveis sanitaris, prestats o no en establiments sanitaris, independentment del seu tipus d'organització i finançament i del seu caràcter públic o privat”.

També indigna al gremi odontològic el fet que moltes clíniques funcionin sense la pertinent autorització sanitària. En els darrers mesos s'han tancat per aquest motiu les clíniques d'iDental a Valladolid i Salamanca. La seu de Va-

DESCONFIA DELS TRACTAMENTS DENTALS DE SALDO I OFERTA

Només el teu dentista de confiança et pot oferir la informació, qualitat i garantia que et mereixes

NO PIQUIS

AMB LA TEVA SALUT NO HI JUGUIS

COEC

Col·legi Oficial d'Odontòlegs i Estomatòlegs de Catalunya

www.nopiquis.cat

Cartell de la campanya "No piquis", impulsada pel Col·legi d'Odontòlegs de Catalunya.

→ lència va estar operant en una situació irregular durant mesos, ja que els treballadors vivien i dormien a la clínica sense cap mena de permís. A finals de l'any passat el col·legi de València va denunciar la situació a l'ajuntament, que hi va fer una inspecció i va tancar la part residencial de la clínica. Pel que fa a Catalunya, des del Departament de Salut ens asseguren que es controla activament que totes les clíniques actuïn amb autorització i que, quan no és així, se n'ordena el tancament. Des del col·legi, però, asseguren que no tenen coneixement que la Generalitat hagi tancat cap clínica dental, i de fet ja han avisat l'administració que la seu que acaba d'obrir iDental a Girona no té el registre en regla.

Professió malalta

Els mateixos dentistes també es veuen perjudicats per les dinàmiques empresarials de les cadenes. El sector és ple de falsos autònoms i els col·legis reben queixes d'explotació laboral, amb jornades exhaustives i sous molt precaris. Fins i tot hi ha dentistes que només cobren comissions. Aquest fet genera situacions en què els professionals, per poder cobrar la comissió d'un tractament, es resisteixen a delegar els seus pacients a un company especialitzat en el camp concret pertinent.

A la cadena iDental, la immensa majoria d'odontòlegs acaben de sortir de la facultat. Les ofertes de feina que es troben a internet ho deixen clar: "Experi-

ència mínima requerida: cap". L'empresa els ofereix un anomenat "pla de carrera" perquè combinin la feina amb un màster d'especialització, practicant amb els pacients de la clínica i tutelats per un nombre reduït d'experts. El màster el lliura la Universitat de Lleida, que ni tan sols té Facultat d'odontologia.

D'altra banda, és innegable que aquestes cadenes donen feina a molts dentistes. Potser són feines precàries, però són feines. El problema és d'arrel. Els col·legis fa anys que adverteixen de la saturació professional del sector. Segons l'OMS, hi hauria d'haver un dentista cada tres mil cinc-cents habitants. A l'Estat espanyol n'hi ha un cada mil dos-cents habitants. Segons Gómez, president del col·legi català, l'ANECA permet que s'obrin massa facultats. "Actualment n'hi ha vint-i quatre, de les quals només vuit són públiques. Tothom que tingui els diners i l'espai necessari obté el permís. La formació privada és un negoci, manen els poders fàctics. Segons ens va comunicar l'ANECA per escrit, l'opinió dels col·legis professionals respecte a l'excés de professionals no és vinculant".

Si hi ha tantes facultats d'odontologia és perquè hi ha molta demanda. La nota de tall és molt alta. "Els joves i els seus pares pensen que tindran un futur prometedor. Això passava fa quaranta anys, quan hi havia un oligopoli controlat per un nombre reduït de professionals. No era una situació desitjable, però ara estem a l'altre extrem. Quan des dels col-

legis critiquem la saturació del sector i la macdonalització de la salut bucodental, no estem actuant des del corporativisme, no estem defensant els drets d'uns quants privilegiats. Hi ha trenta quatre mil col·legiats a l'estat, ja no som els controladors aeris de la salut", assegura Gómez.

Els recents escàndols de Funnydent i Vitaldent sembla que han tingut un efecte en la classe política. La setmana passada la Comissió de Sanitat del Congrés dels Diputats va aprovar dues proposicions no de llei per regular millor el sector dental. La primera, impulsada pel grup del PP, demana al Govern que realitzi una anàlisi "integral i coordinada" de la normativa vigent en matèria de publicitat de centres sanitaris. La segona, proposada pel PSOE i aprovada per tots els grups tret del PP, demana l'establiment de mecanismes de control eficaços de la publicitat sanitària perquè no s'hi incloguin ofertes econòmiques, rebaixos o qualsevol altre tipus d'incentiu econòmic. A més, aquesta proposta també insta el Govern a implementar sistemes de prevenció i garanties per evitar que es produeixin més escàndols en el sector, incloent la necessitat d'establir protocols d'actuació i garantint que no s'obligui els pacients a finançar o pagar de forma anticipada tractaments que no hagin estat realitzats.

Veurem si l'administració posa fil a l'agulla per solucionar un problema que afecta la salut pública. Una mala salut bucodental pot provocar problemes cardiovasculars com infarts i ictus, fa augmentar les probabilitats de patir diabetis i alguns tipus de càncer i pot ocasionar disfunció erèctil, problemes respiratoris i parts prematures. El gremi veu amb esperança la iniciativa de la Comissió de Sanitat del Congrés, però porten massa anys de batalla amb l'administració per cantar victòria. Mentrestant, els col·legis continuaran fent campanyes per conscienciar els ciutadans que la salut comença per la boca i que cal ser molt responsable a l'hora de triar dentista. ●